

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Secundus In Octo Libros Physicorum Aristotelis

Crespin, François

Bruxellæ, 1652

II. An, & quæ Prioritas requiratur ad Causandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95369)

instantibus illis existerem anno decimo, vigesimo & trigésimo, imò & aliis omnibus, quidni anno decimo & trigésimo, non existendo anno vigésimo? ratio est, quia posito toto tempore reali in illis duobus instantibus, posset poni in illis duobus instantibus omnis conservatio dicens respectum essentialem ad tempus reale, sive continuum, sive interpolatum, ut patet: quid autem sit duratio, dicemus infra agentes de motu; hoc solum capere, quod actio, præsertim identificata rei permanenti, ut v.g. unioni, non sit essentialiter successiva, magis quàm effectus ad quem terminatur.

xxxviii. Objicies 4°. ex P. Hurtado: causa non existens, simpliciter nihil est, ergo ab ea non potest actio prodire.

xxxix. Respondeo distinguendo consequens, ergo ab ea prodire non potest actio, si ante ab ipsa existente primò non prodierit; vel, non potest prodire per inceptionem, concedo consequentiam; & ratio est, quia ad existere debuit determinari per causam existentem: si ante ab ipsa existente primò prodierit, vel, non potest prodire per conservationem, nego consequentiam; quia ipsa manet pereunte causa, ratio formalis prodeundi eadem, quæ erat ante; & sicut, dum ipsa incipit esse à causa, seipsa primò prodit; ita cum ipsa eadem perseverat in esse, adhuc rectè dicitur seipsa perseveranter à causa prodire: numquid enim effectus dicitur à causa prodire & pendere, quandiu est ipsius ratio formalis prodeundi, & dependendi à causa, sicut paries dicitur visus, et si non existat, quamdiu manet visio ipsius in oculo? procul dubio, quia ratione illius præcisè dicitur à causa prodire & pendere: ergo quidni idem dicitur de ipsa actione ratione formali prodeundi & dependendi, quamdiu manet & perseverat in esse.

xl. Objicies 5°. ex P. Christiano Lupo Ordinis S. Augustini in Apologia contra Marpurgenses cap. li. verè agere, est actionem verè à sua entitate emittere, &c. eamque habere à sua entitate verè dependentem, quod (inquit) est principium certissimum, & à nemine negandum; & qui negat, nescio (inquit) an Philosophus vocari queat: sed causa non existens non potest habere actionem, à sua entitate verè dependentem, ergo, &c.

xli. Respondeo distinguendo majorem, verè agere est actionem verè à sua entitate emittere, eamque habere à sua entitate dependentem, pro primo instanti, quo existit & esse incipit, concedo majorem; pro aliis instantibus, quibus in esse perseverat, nego majorem; ratio data est supra; non enim actio transiens in conservari magis pendet ab agente existente, quàm anima rationalis à materia existente: sic patet ad censuram P. Lupi.

xlii. Colliges 1°. ex dictis magnum esse discrimen inter causam finalem & efficientem; quia hæc semper causat, vel quia est, vel saltem quia fuit; finalis verò numquam, sed semper ut sit: 2°. magnum etiam esse discrimen inter actum causans, & inter actum album; quia licet concretum actum ex forma & causa materiali, ut est album, dicat causam materiale existentem, ut patet ex resolutione secunda; non tamen concretum ex forma & termino extrinseco tamquam subiecto denominationis, ut est actum causans, quod patet in visione parietis non existentis, n. 39. supra: deinde hæc propositio, *causa non existens est actum causans*, simpliciter est falsa, quia *ly actum* appellat causam importatam in recto

concreti *causans*, de qua sicut falsum est, est actum non existit; ita & est actum *causans*, dum non existit; vera tamen est hoc sensu, *causa non existens est causans per actionem actu existentem*, ac proinde est principium quo immediatum effectus, non existens etiam in virtute; quod totum Resolutio non solum sine contradictione in terminis, sed quam probabilissimè, ferre potest.

D V B I V M II.

An, & quæ Prioritas requiratur ad Causandum.

ANte Resolutionem
xl.iii. Suppono 1°. Prioritatem esse triplicem, dignitatis, naturæ & temporis: Prioritas dignitatis est major dignitas in uno, quàm in alio: Prioritas naturæ est secundum quam unum dicitur communicare esse alteri, ut prioritas causæ & effectus, sive principii communicantis esse, & rei cui communicatur: ubi reflecte, quod sicut ad prioritatem dignitatis non est necessarium, ut unum sit in aliquo instanti reali, vel rationis prius alio; ita nec ad prioritatem naturæ, sed sicut ad illam præcisè sufficit major dignitas unius, quàm alterius; ita ad hanc præcisè sufficit unum esse causam rei, quæ communicatur, sive unum esse principium communicans esse rei, cui communicatur: Prioritas autem temporis est unum instans reale prius in uno, quàm alio.

xl.iiii. Suppono 2°. ex dictis Disput. 2^a. Dub. 1°. prioritatem naturæ sive causalitatis, secundum Patres Græcos simpliciter & absolute reperiri in divinis, secundum Latinos minimè, nisi per posterioritatem naturæ & causalitatis, quæ ex ea sequitur, intelligas esse causatum sine dependentia involvente imperfectionem & limitationem, quæ, ut supra vidimus, excludi debet: quia nos Catholici nomen causæ & causalitatis ita accipere debemus, ut secundum Patres Græcos divinis Personis conveniat, & ut secundum Latinos illis non conveniat cum dependentia involvente imperfectionem & limitationem, sed sine, quomodo nomen causæ & causalitatis, ubique reipsa implicite in divinis agnoscunt, licet hoc nomine expressè non utantur; in re autem tanti momenti, ubi commode possumus Patres Græcos & Latinos conciliare, de nomine parum curandum est; extra hastamen Disputationes, nobis cum Latinis loquendum, ut Disput. 2. Dub. 1°. monui.

xl.v. Nec refert quod Aristoteles in Postprædicamentis cap. i. i. dicat, *alia autem natura* (scilicet priora) *ea (inquam) omnia, quæ ejusmodi sunt, ut sine aliis esse possint, non item sine illis alia*. Quia priora natura sive causalitate, in specie & ad creatos effectus, hinc definit Aristoteles, putans ex ignorantia fidei non esse alia; sed non in genere, & quæ comprehendunt terminata ad effectus increatos, de quibus nos hinc: unde Aristotelis definitio non est satis latè patens, & proinde vitiosa; propter quod expressè deseritur ab omnibus Patribus Græcis, & implicite à Latinis, nec à nobis minus deseritur debet, quàm ipsius ignorantia fidei. Ex dictis

xl.vi. Colliges 1°. frustra ab omnibus communiter prioritatem dividi in prioritatem *in quo*, quam vocant (ait P. Ovidius) naturæ; & prioritatem *à quo*, quam dicunt originis; ita ut quod est origo, dicatur

dicatur prius prioritate à quo originato; originatum verò posterius posterioritate à quo: hanc autem prioritatem originis volunt esse communem prioritati naturæ sive causalitatis, & prioritati quæ in divinis habet Pater ad Filium, & Pater ac Filius ad Spiritum sanctum, vel etiam actio ad suum effectum: frustra, inquam, ita dividitur, nam prioritas originis, sive à quo, est vera prioritas naturæ, modo à nobis num. 43. supra explicato; & sicut rectè dicitur prius naturà ut quod, quod est causa ut quod; ita actio, quæ est causa ut quo, rectè dicitur prior naturà ut quo effectui; videtur enim omnimoda proportio & paritas, quam quia præfati Authores servare non possunt; nam actio, utpote fieri intrinsecum effectus, existerè non potest sine effectui; vel inde patet ipsorum definitionem prioris naturæ, & Aristotelis, non esse bonam.

XLVII. Adde illam etiam rejici posse ex eo, quòd causa debeat (ut faretur hic P. Ovidius) constitui naturà prior per ipsam actionem productivam effectus; quia prioritas naturæ est prioritas actionis sive causalitatis; causa verò ut per actionem constituta prior naturà effectui, non potest magis ab effectui separari, aut esse sine effectui, quàm ipsa actio, propter quod tamen negant actionem esse priorem naturà effectui.

XLVIII. Colliges 2°. hic non esse sermonem de prioritate naturæ latè sumpta, quæ nihil aliud est, quàm superioritas, sive major communitas unius, quàm alterius; eò quòd non convertantur essendi consequentia; sed strictè & Physicè. His suppositis & præmissis, sit

RESOLUTIO I.

XLIX. **D**ico 1°. causa non debet esse prior suo effectui prioritate temporis.

I. Probatur, quia sol eodem instanti, quo est, illuminat, & materia eodem instanti, quo est forma materialis, eam recipit, & hæc materiam informat, ergo, &c.

II. Confirmatur, esse causam est dare esse rei; sed causa, sive præcesserit tempore, sive non, non dat esse rei, nisi pro instanti quo res est; imò si præcesserit, & non sit amplius eo instanti, quo res recipit esse, non dat, ut constat ex dubio præcedenti, quia actio debet determinari ad esse per aliquid existens; ergo causa non debet esse prior suo effectui prioritate temporis.

RESOLUTIO II.

LII. **D**ico 2°. causa debet esse prior suo effectui prioritate naturæ.

LIII. Probatur, quia esse prius naturà nihil est aliud, quàm communicare esse alteri; sed omnis causa communicat esse alteri, ut patet ex definitione causæ, ergo, &c. Probatur major, quia esse causam, & esse prius naturà, sunt eadem; sed esse causam est communicare esse alteri, ergo, &c. Sed

LIV. Petes, cur non dicam cum omnibus aliis communiter, esse prius naturà, esse habere effectum à se dependentem, & non dependere ab illo, sed absque concursu ullo illius existere.

LV. Respondeo in primis, quia causa est constituta prior naturà per actionem, & tamen ratione actionis pendet ab effectui: 2°. quia excludit actionem à prioribus naturà, contra dicta n. 46. supra collectione 1^a. 3°. quia superflua sunt ultimæ particulæ & non dependere ab illo, &c. nam, sicut illud re-

vera est causa, quod præcisè habet effectum à se dependentem, id est, secundum nos, quod communicat esse rei, ita & prius naturà. 4°. quia sicut hæc definitio excludit prioritatem naturæ in divinis, ubi necessariò agnoscenda est mutua dependentia necessariæ conjunctionis, ita rationem causæ, prout est præcisè principium communicans esse rei, contra dicta supra Disp. 2^a. Dub. 10. ex his

LVI. Colliges 1°. causam esse priorem effectui prioritate naturæ, sive, causam esse in priori naturæ, quàm sit effectus, nihil aliud esse, quàm causam communicare esse effectui; & è contra, effectum esse posteriorem, &c. nihil aliud esse, quàm effectum esse communicatum à causa: unde prioritas & posterioritas naturæ est realis ante intellectum, & præcisionis ac post intellectum non nisi per fictionem, dividendo indivisibile instans reale in duo instantia, quorum unum dicitur prioritas naturæ, aliud posterioritas; ad eum ferè modum, quo punctum indivisibile per fictionem divideretur in duas partes, quarum una diceretur initium, altera finis. Hinc

LVII. Colliges 2°. hujus locutionis, effectus non est in priori naturæ, non esse hunc sensum, in eo puncto rationis, in quo concipitur esse causa, non concipitur esse effectus, non est effectus, est negatio effectus, &c. in quibus plurimi decipiuntur; sed hic, causa non est effectus; quia prioritas naturæ est realis, non rationis, ut diximus; essetque (ut patet) adhuc prioritas & posterioritas naturæ, non secus ac causalitas inter solem & lucem, cessante possibilitate omnis intellectus; sic patet primam explicationem ipsorum esse falsam: secundam verò & tertiam sic rejici, non est effectus in eo puncto rationis, in quo est causa, & est negatio effectus in eo puncto rationis, in quo est causa, ipsa non differunt, magis quàm hæc, non est effectus in eo puncto sive instanti reali, in quo est causa, & est negatio effectus in eo puncto reali, in quo est causa; & solum discrimen est, quòd utraque hæc sit falsa, & utraque illa vera; sed utraque illa explicatio æquivaleat huic, negatio effectus est causa effectus; quia, ut toties dixi, prius punctum, sive instans naturæ nihil aliud est, quàm ipsa causa actu; sed hæc explicatio est aperte falsa, ergo & utraque illa.

D V B I V M III.

An dua cause possint quoad primum esse sibi invicem esse causa.

RESOLUTIO I.

LVIII. **D**ico 1°. causæ causantes secundum dinale, ut efficiens & finalis, possunt esse sibi invicem causæ quoad primum esse, sicque Philosophum hic cap. 5°. textu 30°. & 5°. Metap. cap. 2°. intelliges, dum enumerando proprietates causarum, docet, quasdam esse sibi mutuo causas.

LIX. Probatur, quia sanitas, ob quam habendam Petrus ambulat, finaliter causat deambulationem, & deambulatio ipsam efficiens; quorum ratio est, quòd causa finalis ut talis, non habeat existentiam realem, sed intentionalem tantum, illam autem habet effectus ipsius (ut suppono;) sed nihil obstat quominus illud, quod habet existentiam realem, existentiam realem det non habenti; ergo potest deambulatio effectus sanitatis causæ finalis dare existentiam realem sanitati, ac proinde causa efficiens suam causam finalem efficiens causare. Reso-

Reso-